

Suomen ympäristökeskus
kirjaamo@syke.fi

4.9.2023

Lausuntopyyntö 8.8.2023, SYKE/2023/1343

LAUSUNTO SAHAVAARAN KAIVOKSEN KAAVASUUNNITELMASTA, PAJALAN KUNTA, RUOTSI. SUOMEN KANNALTA RELEVANTIT ASIAT

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio kiittää lausuntopyynnöstä ja antaa alla olevan lausunnon asemakaavaehdotuksesta sen rajanylittävistä näkökohdista.

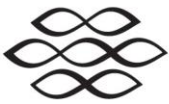
Suomella on mahdollisuus Espoon sopimuksen SEA-pöytäkirjan nojalla osallistua kaavasunnitelman ympäristövaikutusten arviointiin. Sahavaaran kaivoksen kaavoitusvaiheessa Ruotsi pyytää ilmoitusta Suomen osallistumishalukkuudesta sekä tietoja suunnitteluun ja ympäristöarviointiin liittyen. Suomen ympäristökeskus tiedustelee näkemyksiä ja huomioita (i) Suomen tarpeesta osallistua kyseiseen arviointimenettelyyn, (ii) Suomeen mahdollisesti kohdistuvista rajat ylittävistä vaikutuksista ja niiden merkityksellisyydestä Suomen kannalta sekä (iii) kuulemisaineiston sisällöstä.

Kaava-aineiston mukaan suunnittelualue sijaitsee Tornionjoen valuma-alueella, Muonionjoen osavaluma-alueella sekä Kaunisjoen, Kaunisjärven ja Patojoen vesistöjen valuma-alueilla. Muonionjoki on pintavesimuodostuma, johon kaivostoiminta eniten vaikuttaa, niin raakaveden oton kuin ylivuotoveden kaivosalueelta ohjaamisen vuoksi.

Toiminnan mahdolliset ylimääräiset vedet (ylivuotovesi) pumpataan Muonionjokeen selkeytykseltään kautta. Simuloinnin avulla on arvioitu, että metallien ja tyyppiyhdisteiden pitoisuuksien kasvu vastaanottavassa Muonionjoessa on marginaalinen lukuun ottamatta purkupaikkaa ja kohtaa n. 150 metriä purkupaikasta alavirtaan. Kaava-aineiston mukaan vesistöjen tilaan ei kohdistu vaikutuksia eivätkä mahdollisuudet saavuttaa joen pintavesien ympäristölaatumormit vaarannu. Yhteenvetona asemakaavaehdotuksen arvioidaan aiheuttavan vähäisiä kielteisiä vaikutuksia alueen pintavesiolosuhteisiin.

Kaava-aineistossa todetaan lisäksi, että koska suunnitellussa avolouhoksessa tapahtuvan louhinnan yhteydessä tulee syntymään happaota muodostavaa sivukiveä, joka on loppusijoitettava, on olemassa vaara, että hapan suotovesi leviää sekä pohja-että pintaveteen. Yritystoiminnan harjoittajalle myönnettyssä lupapäätöksessä on kuitenkin useita ehtoja vesien hallinnasta.

Aineiston mukaan ympäristölle vaarallisia toimintoja ovat pääasiassa kaivostoiminta, sivukiven läjitysalue, rikastushiekan varastointi, vesipäästöt, vaikutus Natura 2000 -

alueeseen ja kemikaalien hallinta. Vesitoiminta käsittää pääasiassa pinta- ja pohjaveden poistamisen kaivoksista, maaperän kuivatuksen sekä katkaisu- ja keräysojien jne. toteuttamisen kaivostoiminta-alueen ympärille.

Uumajan käräjäoikeuden maa- ja ympäristötuomioistuin on antanut päätöksen kaivoksen ympäristöluvasta nykyiselle toiminnalle (Tapulin kaivos) ja laajennukselle 1.12.2022. Yritykselle myönnettiin oikeus luvantumaiseen toimintaan mahdollisista valituksista huolimatta, lukuun ottamatta osia, jotka liittyvät töiden ja toiminnan toteuttamiseen Sahavaarassa ja Palotievan avolouhoksessa sekä vaahdotushiekan loppusijoittamiseen rikastehiekkavarastoon. Päätöksestä on valitettu maa- ja ympäristötuomioistuimeen.

Lausuntopyynnön liitteenä esitetyn aineiston mukaan kumulatiiviset vaikutukset, joita voi tulla jos sekä Kaunisvaaran että Hannukaisen kaivokset olisivat toiminnassa yhtä aikaa, eivät olisi niin laajoja, että ruotsalaisten ympäristönormien saavuttaminen Muonionjokeen vaarantuisi. Kaikkiaan asemakaavaehdotuksen arvioidaan merkitsevän pieniä negatiivisia vaikutuksia vesiolosuhteille. Vesieliöihin kohdistuva kohonnut negatiivisen vaikutuksen riski ilmenee ylijuoksutusveden laskupisteellä ja sen alapuolisella rajoitetulla alueella. Tällä ei kuitenkaan arvioida olevan suurempia negatiivisia vaikutuksia Muonionjokeen. Koska käytönaikainen valunta tapahtuu avolouhosta kohti, tänä aikana ei arvioida tapahtuvan kuormitusta. Valumavesi PAF-sivukivestä kerätään erityisiin ojiin ja ohjataan erilliseen vedenpuhdistuslaitokseen Sahavaarassa, eikä siitäkään arvioida aiheutuvan happaman suotoveden leviämisen riskiä. Yhteenvetona arvioidaan kaavaehdotuksen toteutuessaan aiheuttavan pieniä negatiivisia vaikutuksia alueen pintavesitilanteeseen.

Rajajokikomissio toteaa kantanaan otsikkoaiheesta, että Suomen tulisi olla mukana arviointimenettelyssä mahdollisten Muonionjokeen kohdistuvien vaikutusten vuoksi kaivostoiminnan laajentuessa, tunnistaen mahdolliset yhteisvaikutukset Suomen puolelle suunnitellun kaivostoiminnan mahdollisesti toteutuessa (Hannukainen). Kyseisen suomalaisen hankkeen täydennettyä lupahakemusta ei ole vielä jätetty viranomaiselle arvioitavaksi. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyy siten merkittävä epävarmuus.

Varovaisuusperiaate ja toiminnassa käytetyt tai syntyvät, kemikaalis-fysikaaliset, vesiekosysteemeille haitalliset tai vaarallisest aineet tai pois johdettavissa vesissä olevien aineiden pitoisuudet huomioiden on perusteltua, että Suomi on mukana hankkeen kuulemismenettelyissä, kun hankkeessa on tunnistettu Muonionjokeen (rajavesistö) kohdistuvia vaikutuksia.

Lausunnon on valmistellut komission sihteeri Annika Sallisalmi. Komissio on hyväksynyt lausunnon sähköpostimenettelyllä 4.9.2023 mennessä ja lausunto on tallennettu ACTA diaarihallintajärjestelmään.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio

TIEDOKSI

Lapin liitto
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus